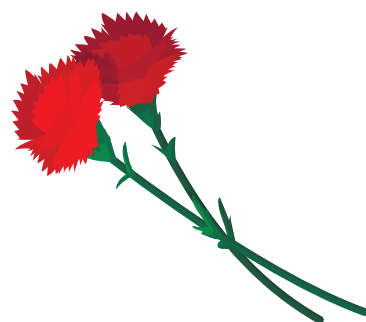
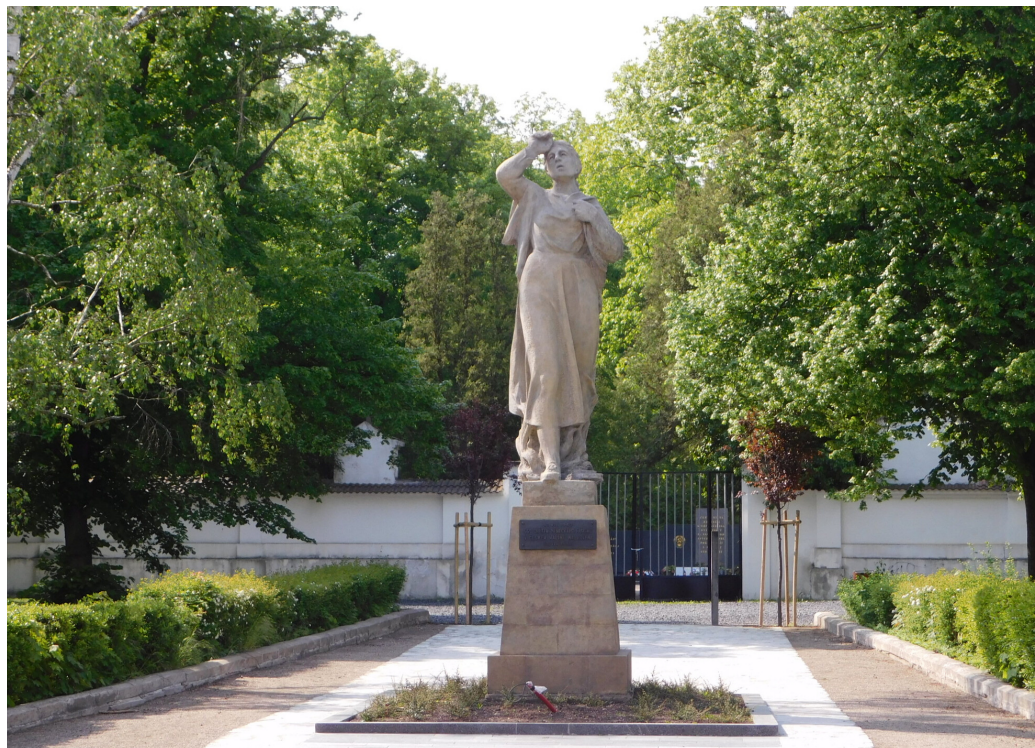

Zpravodaj

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel

4/2020

77. výročí vypálení Českého Malína

PIETA

V NOVÉM MALÍNĚ:
sobota 11. července
2020 od 11 hodin

PIETA V ŽATCI:
neděle 12. července
2020 od 10 hodin

Program se bude
upřesňovat
před akcemi
podle aktuální
epidemiologické
situace

Pieta za Český Malín u opraveného pomníku

Žena utíkající před plameny ohně... To zobrazuje pískovcová socha v nadživotní velikosti od sochaře Františka Rady, kterou všichni známe jako pomník obětem tragédie v Českém Malíně. Stejně tak nám byl známý neradostný dosavadní stav celého památníku, jehož základní kámen byl položen 13. 7. 1946 z iniciativy volyňských Čechů, a který byl slavnostně odhalen v roce 1958. Rekonstrukce pomníku v parku před žateckým hřbitovem byla dlouho na spadnutí. Dnes se konečně může pochlubit novým kabátem. Provedení i financování opravy mělo na starosti Město Žatec. Autorem projektu je Ing. arch. Jiří Vaníček. Cílem byla nejen oprava samotné sochy, ale i zvelebení okolního prostoru. Letos na jaře proto proběhla oprava povrchů, doplnění mobiliáře a úprava zeleně. Místo dříve popraskané asphaltové cesty vedoucí k soše je zde nová z šedého umělého kamene. Podél ní zůstaly zpevněné vedlejší cesty, nově však z drcených kamenů bílé barvy. Přístupové schodiště bylo očištěno a opraveno, zachován je i živý plot. Rekonstrukci završují dva nové stromy a především zmíněná socha, která byla odborně očištěna a konzervována. U vstupu jsou dvě nové lavičky a nechybí ani dva vlajkové stožáry. Večer kolemjdoucí nově překvapí podsvícení sochy. Práce byly naplánovány tak, aby se stihly do letošní piety. Celková výše investice je 1 400 000 Kč, z toho restaurátorské práce byly za 129 000 Kč. Tento projekt podpořil Fond Ústeckého kraje částkou 100 000 Kč, zbytek nákladů hradilo Město Žatec. Letošní pieta se zase po letech odehraje na místě, které si zřejmě naši předci na počátku své vize představovali a které dostojí vážnosti aktu. Pieta má význam nejen pro nás, ale už dávno dosáhl celospolečenského významu. Děkujeme městu Žatec, že se o památku volyňských Čechů stále stará.

Text: E. Langpaulová, Foto: T. Kassal

Regiony zvou ...

Region Šumperk zve do Nového Malína v sobotu dne 11. července 2020 od 11 hodin, kdy se uskuteční pietní akt k vypálení Českého Malína na Volyni. Památku obětí uctíme u pomníku obětem malínské tragédie v Novém Malíně.

Region Žatec zve na pietní akt k vypálení Českého Malína. V Žatci se bude konat v neděli 12. července 2020 u hřbitova a to od 10 hodin jako každoročně. Region zve všechny členy, jejich přátele a rodinné příslušníky.

Litoměřický region také připomíná, že v červenci 1944 byla na Volyni vypálena obec Český Malín, kde bylo celkem zavražděno 161 žen, 105 dětí a 104 mužů. Tato tragédie se každoročně připomíná na pietním aktu v Žatci u památníku obětí této tragédie, kde se kladou květiny. Stejně tomu tak bude i v letošním roce v neděli dne 12. července. Bude zajištěn autobus, který plánuje vyjždět od autobusového nádraží v Litoměřicích v 8,00 hodin a pojedje přes Lovosice a Třebenice. Zástupci regionu by byli rádi, kdyby se letos zúčastnilo co nejvíce členů a jejich přátel. Současně proběhne uctění památky Libušky Mrázkové ze Straklova, která zahynula ve svých 19ti letech při bojích na Dukle. Její památka bude uctěna u pamětní desky, která je umístěna u mateřské školky v Žatci a která je po ní pojmenovaná. Odpolední program po společném obědě bude návštěva žateckých pivovarů. V autobuse se vybírá poplatek na dopravu ve výši 50 Kč. Účast potvrďte na telefonu 723 326 841 (Zelenková) nebo e-mailem: danielazelenkova@seznam.cz.

Region Litoměřice zrušil výroční schůzi kvůli vyhlášené karanténě, kde se vždy mimo jiné vybírají

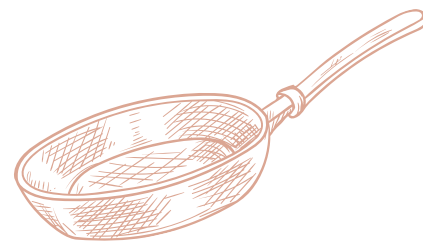
členské příspěvky. Po výborové schůzi dne 13. 5. 2020 a po předchozím projednání s CV SČVP, je potřeba, aby členové, kteří dosud nezaplatili, poslali peníze na účet regionu Litoměřice. Číslo účtu je: 269188245/0300, VS: 1111. Do zprávy pro příjemce napište jméno a příjmení člena a, zda je to členský příspěvek, nebo zda je to na tiskový fond. Příspěvky, prosím, uhradte co nejdříve.

Moravskoslezský region zve na výstavu Návraty volyňských Čechů, která se koná ve dnech 12. 6. - 19. 7. 2020 (a možná i déle) v Městském muzeu v Krnově. Výstava je doplněna předměty zapůjčenými Národním muzeem ze sbírkového fondu Volyňští Češi. Městské muzeum najdete na ulici Hlubčická 20 v krásném interiéru tzv. Flemichovy vily. Muzeum je otevřeno denně kromě pondělí od 8 do 18 hodin. Pro mimo krnovské návštěvníky výstavy: pokud přijedete autem, parkujte přímo v ulici Hlubčická, případně v okolí; pokud vlakem, ujdete asi jen 300 metrů od nádraží Krnov–Cvilín (rychlíková zastávka.)

Pozvánka na konferenci

V sobotu 26. září 2020 se bude konat v Litoměřicích slavnostní konference a setkání ke 150. výročí od přijetí poddanství Čechů v Rusku a 75. výročí od osvobození Československa. Průběh konference 10-16 hod, od 18 hod je společenský večer s hudbou a tombolou. Očekáváme účast ze všech regionů celé České republiky!!! Možné rezervovat ubytování u pana M. Kučery na e-mailu: mirek-kucera@email.cz.

Za organizátory se na Vás těší předsedkyně sdružení Dagmar Martinková a předseda regionu Litoměřice Miroslav Kučera

Z regionu Tachov píše tamější předsedkyně, že slyšela, jak někdy v minulosti byla snaha dát dohromady kuchařku volyňské kuchyně. "Nedopátrala jsem kdo, kdy a jestli se někdo tímto tématem víc zabýval. Bavilo by mě věnovat čas a energii shromáždění i vyzkoušení receptů všeho druhu. Sama na to ale nestačím. Pojdme posbírat nejen s historických pramenů, ale především od pamětníků jídla s příběhem. Co a jak se pěstovalo, kde se co sbíralo a uchovávalo, co bylo všední a co sváteční, co zdravé a co nejvíc oblíbené, co mohl mít každý a co jen někdo, na čem se jídlo podávalo a co se k němu pilo, ... Přemýšlím nad osnovou, o kterou se s vámi ráda příště podělím. Budu poslouchat, sbírat, zkoušet, ukládat, dělit se. Bude-li nás víc, třeba se nám podaří z jednotlivých střípků sestavit celou mozaiku. Něco nového se naučíme a hlavně nezapomeneme na to dobré, co bylo dřív samozřejmé, a dnes již vzácné! Ozvěte se mi, budu se těšit na dopis, popovídání, třeba i společné vaření ... Vždyť u dobrého jídla se vždy dařilo a byla pohoda! Znáte třeba šťovíkový boršč? Uzené a vepřové maso uvařit, do vývaru přidat kořenovou zeleninu, brambory, pepř, bobkový list, nové koření, povařit do změknutí, zahustit smetanou s troškou mouky, přidat na másle dušený šťovík (z louky či ze zahrádky) a máme hotovo. Na chuť je třeba si zvyknout, ale patří jí čestné místo." Na vaše recepty a nápady se těší Květa Vachudová, region Tachov, telefon 602 614 156.

"O volyňské Čechy jsem se zajímal od dětství"

Rozhovor s prof. Jaroslavem Vaculíkem

Historik, pedagog a pro nás hlavně přítel volyňských Čechů. To je prof. PhDr. Jaroslav Vaculík, CSc. Co ho přivedlo k volyňské tematice a jak ji vidí do budoucna?

Pane profesore, vyrůstal jste v Novém Malíně, nikde jsem se ale nedočel, jestli jste potomek volyňských Čechů, nebo zda se volyňští reemigranti vyskytovali mezi příbuznými?

Nejsem potomkem volyňských Čechů, ani nemám žádné příbuzné z Volyně. Ale žil jsem mezi reemigranty z Volyně, o čtyři domy dál bydlel můj nejlepší kamarád, který byl synem místního důvěrníka Svazu Čechů z Volyně Antonína Pelíška. O volyňské Čechy jsem se zajímal od dětství, neboť vedle našeho domu byl tehdy památník obětem Českého Malína a zde se každoročně konala panychida, kde byla čtena jména všech zavražděných.

Jste autorem rozsáhlé třídílné publikace o dějinách volyňských Čechů. Vzpomenete si na rozhodnutí pustit se na prosbu SČVP do této monografie?

V roce 1973 jsem se stal vysokoškolským učitelem a od počátku jsem se chtěl zabývat historií volyňských Čechů, i když v té době se preferovaly dějiny dělnického hnutí. Ve svých kvalifikačních pracích (rigorózní, kandidátské i habilitační) jsem psal o reemigraci volyňských Čechů po druhé světové válce. Díky tomu jsem se seznámil také s jejich historií od počátků

emigrace do Ruska po meziválečné období a publikoval dílčí statě s tím, že výsledkem bude syntéza. S pomocí projektů Grantové agentury ČR jsem mohl provést archivní výzkum v Sankt Petěrburgu, Kyjevě, Varšavě i doma a předložit místo původně uvažovaného jednoho svazku celkem tři díly.

Co bylo na tvorbě publikace nejtěžší a jak jste úskalí překonával?

Zpočátku jsem se obával, že tak ohromný úkol nezvládnou, ale nakonec i díky podpoře aktivních volyňských Čechů, jako byli ing. Jiří Hofman, Václav Širc, Rostislav Hlaváček a další, se dobré dílo podařilo. S prvními dvěma jsme vydali knížku Volyňští Češi v prvním a druhém odboji. V tehdejší historické komisi Svazu Čechů z Volyně se také řada věcí teprve vyjasňovala. Vzpomínám na diskuse mezi otcem Václavem Šimkem ze Šumperka a etnografkou dr. Ivou Heroldovou ohledně obce Luthardovka, zda se jednalo o katolické přistěhovalce z Čech nebo evangelíky z polského Zelova.

Myslíte, že je stále co "objevovat" nebo badatelská práce už asi nepřinese nové poznatky?

Naštěstí máme dnes již mladou generaci historiků, kteří se zabývají historií volyňských Čechů, jako jsou například vaše předsedkyně Mgr. Dagmar Martínková, Bc. Roman Štěr z Národního archivu nebo Mgr. Ondřej

Štěpánek z Národního muzea. S potěšením také kvituji zájem studentů středních a vysokých škol, s jejichž pracemi o volyňských Čechích se setkávám na celostátních soutěžích. Zájem o tyto dějiny je i v zahraničí. Mladý americký historik například publikoval v českém časopise Soudobé dějiny studii, ve které se zamýšlí nad důvody vypálení Českého Malína. Téma je populární také na Ukrajině, kde tamní historici využívají materiálů uložených ve volyňských archivech v Lucku a Rovně.

Mnozí členové spolku mají pocit, že v hodinách dějepisu se o volyňských Čechích příliš nemluví. Je jejich pocit oprávněný?

Historie zahrnuje minulost veškeré lidské činnosti a učebnice dějepisu nejsou „nafukovací“. Ale učitel dějepisu by měl znát místní podmínky, vědět, kdo v obci žije, a podle toho zařazovat do svého výkladu i regionální historii, a to včetně výkladu o volyňských Čechích a jejich poválečné reemigraci. Zasluhou paní předsedkyně SČVP Martínkové věnují volyňští Češi velkou pozornost mladé generaci, což je jediná cesta jak zachovat Sdružení i do budoucna. Pozitivní je například projekt obcí Nový Malín a Sobótka v Polsku, který předpokládá setkávání žáků základních škol, mezi nimi potomků volyňských Čechů a Poláků.

Česká potažmo československá historie a národní hrdost a vlastenectví. Myslíte, že tyto pojmy k sobě patří?

Domnívám se, že právě volyňští Češi jsou krásným příkladem národní hrdosti a vlastenectví, které projevovali po celých 80 let svého pobytu na Volyni, především za obou světových válek.

Čím se zabýváte nyní a plánujete ještě někdy pracovat na historii volyňských Čechů?

Koncem roku 2019 vyšla pod mou redakcí česko-polská publikace Češi a Poláci na Ukrajině ve 20. století, kde se autorsky podílím na přiblížení historie tamních Čechů, samozřejmě včetně volyňských. Na tento rok chystáme obdobný projekt, který by se věnoval druhé polovině 19. století.

Vedla: E. Langpaulová, Foto: archiv J. Vaculíka

Babičko vyprávěj aneb Tajemství mého rodu

K výročí tragédie v Českém Malíně

**Napsala Jiřina Jirková
roz.Čechová- jeden z mála
potomků těch, kteří přežili
masakr v Českém Malíně**

Je pozdní nedělní odpoledne, říkám si, že bych měla dát dohromady fotografie a různé doklady, které jsem našla, a nechat zhotovit fotoalbum pro vnoučata, aby měly památku na své předky. Držím v ruce zažloutlou školní fotografii zhotovenou před válkou v Českém Malíně na Volyni, kam chodila do školy i moje maminka Emilie Čechová roz. Re-ová (původní jméno bylo Re, později přibyla koncovka. Pozn. red.) z nedalekých Českých Knerut. Vzpomínám si, jak nás navštívila tatínkova sestřenice Věra, která masakr v Malíně přežila díky tomu, že ji maminka i s její kamarádkou odvedla do obilí a pak jim nařídila, aby utíkaly do lesa a sama se vrátila do té hrůzy. Viděla, jak Němci nahnali lidi na jejich dvůr, mučili a pak popravili jejího manžela, syna s manželkou a malého ani ne ročního vnoučka vyrvali mamince z náručí a hodili do hořícího domu. Myslela si chudák, že snad své rodině pomůže. Němci ji mučili a pak hodili za živa do hořícího domu a strašně se tomu smáli. To vše sledovala teta Věra schovaná v obilí. Teď si prohlížela s mojí maminkou školní fotografii, obě jmenovaly své kamarády a spolužáky a vyprávěly jejich osudy – ten uhořel v kostele, toho Němci zastřelili v obilí, toho zasáhl granát a podobně. Obě vzpomínaly na své spolužáky a moc plakaly. I já mám oči plné slz, dívám se na krásné české děti, ze kterých by určitě vyrostli tak dobří hospodáři jako byli jejich otcové a dědové, nebo vynikající řemeslníci, nebo lékaři jako můj bratránek Nikolaj syn tety Věry, nebo inženýři jako Mařenka Grossová roz. Hnízdilová, která pochází z Knerut. Na fotografii je také Viktor Hnízdil, který se po válce s rodiči vrátil do Čech, je mu již 90 let a ještě sám přijede autem ze Šumperka až do Teplic. Při poslední návštěvě mi vyprávěl, jak se tehdy obyvatelé Knerut sešli na dvoře mojí babičky Barušky Re-ové a plni

strachu sledovali, co se v Malíně děje. Usedlost mojí babičky byla Malínu nejbližší. Moje vzpomínky nad albem přeruší třináctiletý vnuk Ondřej a jedenáctiletá vnučka Jiřinka. Oba se ke mně ženou a křičí jeden přes druhého „babi, pojď si s námi zahrát AZ Kvíz“ a už mi podávají krabici s hrou. „Teď nemám čas, řekněte rodičům.“ „Ale babi, když s tebou je větší legrace,“ škemrá vnuk. Při pohledu na fotografii malínských dětí mne zamrzí, že jsem chtěla vnoučata odbýt a hned to napravuji. „Tak chvílku počkejte, než si uklidím tyhle vzácnosti.“ „Jé babi, to je fotka tvého dědečka legionáře a babičky Barušky, co se vrátila z Volyně, tu si mi ukazovala, když jsi mi pomáhala sestavovat rodokmen do školy,“ vzpomíná si vnuk. „Ta má ale krásné korále,“ nezapře v sobě parádnici moje starší vnučka. „Á babi jak se na tu Volyň dostali?“ ptá se vnučka. „No, moje babička s dědečkem se tam narodili, ale jejich rodiče tam vlastně jakoby legálně emigrovali, babičky rodiče Jonovi, pocházeli z Krkonoš a dědečkovi rodiče Re-ovi pocházeli z Draženova. To je chodská vesnice, která se připojila k povstání proti Lamingerovi, o tom jste se učili ve škole.“ Vnuk nenápadně odkládá krabici s hrou pod stolek, bere do ruky tablet a už hledá na internetu. „Babi, podívej, já jsem našel Lomikara.“ „Ten je ale vošklivej,“ konstatuje vnučka a dodává „babi, myslíš, že se ten náš prapředek bál Lomikara?“ Odpověděla jsem, že nebál, neboť jsem přesvědčena o chrabrosti svých předků. „Určitě ho nakopal do zádele,“ dodávám v zápalu. Vnoučata se smějí, až se za břicha popadají. „Já ti to říkal, že je s babičkou legrace“, obrací se vnuk ke své sestřence a dodává „babi, no ty si supér“. „Neříkej mi supér, víš, že to nemám ráda,“ namítám. „Tak jak ti mám říkat?“ ptá se provinile. „Třeba skvělá,“ napovídá mu potichu vnučka. „Tak jo, babi, seš supér skvělá,“ já sá vnuk, že našel ten pravý výraz. Ne protestuji, dusím v sobě smích a přijímám to označení supér skvělá babička. „Á babi, kdy na tu Volyň šli? A kam tam šli? A s kým tam šli?“ zahrnuje mne otázkami moje vnučka. Vysvětluji jim, že to bylo o mnoho let později, kolem roku 1850. Dozvěděli se, že ve Volyňské gubernii na západě tehdejšího carského Ruska je levně na prodej velice úrodná půda, tak se rozhodli, že tam odejdou z nehostinných Krkonoš a Šumavy. No vlastně je tam pozval car. „Mikuláš II.“ vyhrkne ze sebe vnuk. Je to asi jediný car, na kterého si vzpomněl. Opravila jsem ho, že to byl jeho dědeček Alexandr II., ten, co prodal Aljašku Američanům. „No to byl teda hňup“, hodnotí zahraniční obchodování ruského cara vnuk. Ale zase když tam přišli Češi, tak je osvobodil na 20 let od placení daní, protože chtěl, aby tam zůstali a zvelebovali hodně zaostalý kraj. „No, to byl teda frajer, měl dluhy a takhle se zachoval.“ Zlepšuje si reputaci car u mého vnuka. „A co tam naši předci dělali?“ ptá se vnučka. Zakládali vesnice, vysazovali sady, vinice, chmelnice, vystavěli pivovary, mlýny, železnici, divadla i pošty, později i české školy. V té době neznali hrušky, Češi je tam vysázeli, dokonce po hruškách pojmenovali i nově založené české vesnice. Ukrajinci, kteří tam žili se smáli, když zemědělci hnojili pole mrvou z chléva, mysleli si, že jim pak budou smrdět brambory. „To byli hlupáci, děda taky hnojí pole a brambory nám nesmrděj,“ směje se vnuk. Když ale viděli, že mají Češi již na tak úrodné půdě ještě větší výnosy, tak si jich začali vážit a učit se od nich. Taky si velice považovali, když se někdo přivdal nebo přiznal do české rodiny. Češi na Volyni požívali velké vážnosti a úcty. „Babi, kdo je tenhle voják?“ ptá se vnuk a bere do ruky fotografii mého dědečka. „No, to je taky můj dědeček Josef Re. Byl legionář.“ „A babi, jak to víš?“ Vyprávěla mi to babička Baruška, řekla jsem a ukazuji mu taky seznam volyňských Čechů, kteří dobrovolně vstoupili do čs.legii. „Ale babi, tady je napsáno, že náš prapradědeček vstoupil do legii už v roce 1916, ale Československo se osamostatnilo až v roce 1918,“ poznamenává vnuk. Odpovídám, že tenkrát předběhli dobu a legie zakládali dřívě. „No tak to vidíš Jiřinko,“ obrací se ke své sestřence, „tak to byli naši volyňáci, kteří se jako první zasloužili o vznik Československa, vid' babi!“ „No, víš že máš asi pravdu?“ říkám mu. „No, a my se o tom ve škole vůbec neučíme,“ doplňuje vnuk. Vy se vůbec neučíte to, co byste měli, pomyslím si. Babi já jsem taky potomkem volyňáků?“ ptá se vnučka. To víš, že jsi a taky tvoje maminka“ a jmenuji další příbuzné a známé, které zná. Jen si tak představím jako velkou radost by měli moji

rodiče a babička Baruška, že se jejich prapra vnuk hlásí k volyňákům. „Babi proč máš tady tuhle knížku?“ ptá se vnuk a bere do ruky knihu od pana profesora Richtra Válka začala v Polsku a ukazuje na záložku uvnitř. "Tak ji tam otevři" říkám a objeví se fotka vojáka s dělem. "To je můj tatínek váš pradědeček Mikuláš Čech. Bojoval v polské armádě už od 1. září 1939. Taky tady je o tom potvrzení z polského vojenského archivu," říkám a ukazuji mu vzácný doklad starý už přes padesát let. "A babi, kam šel tvůj tatínek, když válka s Polskem trvala jen 17 dní?" "Vrátil se po všelijakých peripetiích zpátky na Volyň do Českého Malína. Když v roce 1941 začala válka se SSSR, tak byl demobilizován do Rudé armády...", vysvětluji a vzpomínám dál. Zúčastnil se hned na začátku velké bitvy u města Dubno, kde byl s ostatními zajat a odvezen do Německa. Ještě měli štěstí, protože později Němci zajatce stříleli. Tatínek vyprávěl jak v roce 1941 o Vánocích spali pod holým nebem, byla zima a sněžilo na ně. Ráno, když se vzbudili, tak za sebe dávali pryč mrtvá těla spoluvězňů. Němci je potom zavřeli alespoň do dřevěných baráků, protože potřebovali, aby pro ně pracovali. Vzpomínám si, že tatínek vyprávěl jaký měli hlad, Němci je mlátili, kopali do nich a nadávali jim do ruských sviní a polských psů. Když se válka chýlila ke konci, někdy koncem roku 1944, tak začali Němci organizovat pochody smrti. Pustili vězně z baráků a hnali je podél našich hranic, kdo nevydržel a upadl, tak ho zastřelili. Vězni si vzájemně pomáhali, kdo klesl hned mu pomáhali se zvednout, aby ho vojáci nezastřelili. Tatínek takhle pomáhal kamarádovi a esesák k němu přiskočil a uhodil ho pažbou pušky a přerazil tatínkovi klíční kost. Když se dostali až k našim hranicím na Šumavě a procházeli českou vesnici Dubová Lhota u Klatov, tak začal nálet spojeneckých vojsk. Němci měli strach a tak se schovávali. Zmatku využili i zajatci a rozutekli se. To bylo na přelomu března a dubna v roce 1945. Tatínek vběhl do jedné usedlosti a podél plotu se plížil, chtěl utéct do lesa v domnění, že jsou tam partyzáni a ti že se o něj už postarají. Z domu vyběhl asi třináctiletý kluk, zrovna takový jako je náš Ondra, a volal na tatínka Ruse, Ruse, kam jdeš? Tatínek mu odpověděl česky, že je Čech a prosil o chleba. V tom už vyběhli z domu rodiče malého Pepy a honem tatínka vedli do domu. Tatínek stále opakoval, že je Čech a prosil o chleba. Jandovi, tak se jmenovali, tatínkovi dali jídlo, oblečení a honem ho vedli do stodoly. Tam mu udělali skrýš a ještě ho zaházeli slámou. Tatínek v noci potají vylézal a vybíral brambory z koryta v prasečím chlívku, jaký měl pořád hlad. "A Němci je nehledali?" ptá se vnuk. Vysvětluji, že je hledali, když skončil nálet. Starostou vesnice byl Němec, který jim řekl, že viděli vězně utíkat do lesa. Němci shromáždili ty, kteří neměli to štěstí a nestačili se schovat a šli dál. „Babi, a co by udělali, kdyby je tam našli?“ ptá se vnučka. No, to by dopadlo špatně, dumala jsem. Určitě by Němci postříleli obyvatele Dubové Lhoty a vesnici by vypálili. Jak byli ti lidé odvážní a stateční nasazovali své životy a životy svých rodin, jenom aby zachránili ty nejubožejší z ubohých! Když už bylo zřejmé, že se Němci nevrátí, tak z úkrytů vylezli ostatní vězni, které obyvatelé také ukryli. Bylo jich asi 15, byli mezi nimi převážně Rusové, ale také Francouzi a Italové. Když skončila válka, tak se ti, co se zachránili, shromáždili v Plzni a odtamtud jeli nebo šli zpátky na Volyň. Tatínek vyprávěl, jak jim lidé dávali jídlo. Když už se blížili k domovu, tak potkávali rozbitou vojenskou techniku. Na některé byly nápisy „Za Lidice“ nebo za "Český Malín". Tatínek o Lidicích slyšel, ale bylo mu divné, proč je psán i Malín. Tak se ptal jedné babičky a ta mu začala vyprávět. Dozvěděl se, že to jsou dva roky, co Němci vyvraždili a vypálili Český Malín na Volyni. V tatínkovi by se krve nedořezal, jen hlesl: „Já jsem z Malína“. Stařenka ho začala utěšovat, že slyšeli, že se někomu podařilo zachránit, tak ať věří, že svou rodinu najde. Babka byla taková čilá a akční hned svolala lidi z vesnice, že se vracejí jejich vojáci ze zajetí, že přežili pochod smrti a lidé jim začali snášet jídlo a zkrátka vše, co měli. S tatínkem byl z vesnice ještě jeho kamarád nějaký pan Pelíšek také z Malína, tak s tatínkem spěchali domu. Když přišli na kraj vesnice, jen zůstali stát a nevěřicně koukali na tu pohromu. To už se ale vesnice začínala vzpomínávat z té hrůzy. Tatínka uviděl soused, kterému se podařilo zachránit, a hned k němu běžel a volal "Kola, Kola, ty si živ, ty ses vrátil!" "A co naši?" ptal se tatínek ve strachu, co mu odpoví. "Vaši živi, živi pojď zavedu tě k nim," a běžel před tatínkem a na celou vesnici volal "Kola se vrátil! Kola Čechů se vrátil!" Tatínek byl Nikolaj a říkali mu Kola. Zavedl tatínka k rodičům a to víte, jaké to bylo shledání. Ti už nevěřili, že se tatínek vrátí, to bylo už v srpnu 1945. S tatínkovými rodiči byla i jeho sestra a bratr, který se vrátil z Německa, kde byl nasazen na práci. Byla u nich sestřenice Věra, tatínek se jí ptal, kde jsou její

rodiče, tak začala plakat a vyprávět jak je Němci zaživa upálili. Jak se jí s kamarádkou podařilo utéct a schovat v lese. Tatínek zas vyprávěl, jak ho zachránil třináctiletý kluk Pepík v české vesnici u hranic s Německem. Ondřej zase hledá na internetu a ukazuje fotografie lidí, co se zachránili v Českém Malíně. "Vidíš tady ta babička s hůlčičkou, to je vaše praprababička a moje babička Anička Čechová. A tady na té druhé je můj děda Pavel Čech a můj tatínek i jeho bratr Ondřej jako ty," říkám mu. „Babi, jednou si mi říkala, že měl tvůj děda krásné modré oči a vlnité černé vlasy a tady na té fotce je úplně plešatej," všimne si vnuk. Uznávám, že má detektivní postřeh, a vysvětluji, jak po té tragédii některým lidem vypadaly vlasy, někteří přestali mluvit a tak dál. Otevírají se dveře a do místnosti vstupuje můj syn s mladší vnučkou. Kontroluje vnučata, zda babičku nezlobí, a pohledem přejede jemu už známé fotografie a doklady. „Tati, neruš, babička vypráví," upozorňuje syna vnuk. "Tak poslouchejte a hlavně si to zapamatujte," nabádá děti syn. "Jé, co to tady máte?" ptá se mladší vnučka Lenka zvonivým hláskem osmiletého děvčátka. „Pozor to jsou vzácnosti," upozorňuje ji ta starší. "Jé, babi, to jsi ty, když si byla malá a to je tvoje maminka a tatínek, náš pradědeček, co bojoval proti těm zlým Němcům, vid', babi?" Vnučka vezme fotografii svých rodičů do své malé ručky, pohladí je po tvář a skoro zašeptá. „Mám vás ráda, babičko a dědečku." A přitiskne fotografii ke svému drobnému tělíčku, jakoby ji chtěla chránit před veškerým zlem světa. Objímám své vnučky a po tváři mi ztékají slzičky radosti, štěstí, ale i velkého smutku. S hlubokou láskou a úctou vzpomínám na své rodiče i prarodiče a je mi moc líto, že se nedožili pravnoučat, měli by z nich takovou radost, jako mám teď já. Je mi moc líto, že museli prožít tolik strádání, utrpení a bolesti. „Babi nebreč, víš, že to nemám rád!" zlobí se vnuk, šibalsky se na mne podívá a dodá, „radši řekni to o tom Lomikarovi." Utírám si slzy a musím se smát. „Ty pacholku jeden, to sis nic jiného nezapamatoval?" „Ale jo, babi, zapamatoval" a v rychlosti ze sebe vychrlí střípky z mého vyprávění. A ptám se ho dál, co ho zaujalo nejvíc. Zváží, na vteřinku se zamyslí a potom odpoví. „Víš babi, asi to o tom klukovi, co byl jako já, který se nebál a zachránil tvého tatínka, našeho pradědečka. Ten kluk byl hrdina, vid'!?" Jen přikyvují a mám radost z jeho odpovědi. Mám radost z toho, jak si ta nevinná dětská dušička dokáže vážít hrdinství stejně starého klučiny. „Tak si to všechno zapamatujte." A oni slibují, že si to zapamatují. „Ale víš co, babi, raději to všechno napiš," doporučuje starší vnučka. „Napišu, slibuju zase já.“ Potom se na mne vnuk podívá těma jeho nádhernýma modrýma očima, které snad zdědil po mém dědečkovi, a zaškemrá: Babičko, vyprávěj!

V Českém Malíně bylo brutálním způsobem zavražděno 5 členů moji rodiny. Nejmladšímu z nich nebyl ještě ani rok !!!

75. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ
ČESKOSLOVENSKA

Sborník podle vzpomínek pamětníků

Zpracovala Marie Čonková

700 MĚSTO KRYRY
1320 - 2020

Publikace o vojácích z Kryr a okolí

V letošním roce si připomínáme 75. výročí konce 2. světové války a při této příležitosti vydal Městský úřad v Kryrech „Sborník podle vzpomínek pamětníků“. Obsahuje úvodní příspěvky od Mgr. D. Martinkové ze SČVP a Bc. R. Štéra z Národního archivu o účasti volyňských Čechů v československých vojenských jednotkách v SSSR, informace o průběhu konce války a poválečném vývoji na Podbořansku. Nechybí medailonky příslušníků 1. československého armádního sboru z Kryr, Strojetic, Běsna a Stebna, volyňských Čechů, kteří zde našli svůj domov. Bylo jich téměř devadesát a někteří jejich potomci byli osloveni a zaznamenaly se tak příběhy otců, dědů a pradědů, kteří neváhali se zbraní v ruce bojovat za naši svobodu. Publikace obsahuje fotografie památníků, válečné a vzpomínkové fotografie jednotlivých pamětníků a dokumenty. Nebyla možnost zaznamenat osudy všech místních vojáků, ale pokud bude zájem o další příběhy, ráda jejich vyprávění zpracuji. Medailonky budou uveřejněny v databázi „Volyňáci.cz“ a archivovány v Národním archivu. Publikaci lze stáhnout z www.scvp.eu. Poděkování patří Městskému úřadu v Kryrech a všem, kteří mi poskytli cenné informace.

M. Čonková

Podepsáno memorandum se Žatcem

Při vernisáži výstavy Návraty volyňských Čechů v Žatci dne 26. května 2020 bylo podepsáno Memorandum o spolupráci mezi Sdružením Čechů z Volyně a jejich přátel a Městem Žatec. Jedním z hlavních bodů memoranda je spolupráce na propagaci historie a tradic volyňských Čechů a péče o pomník obětem zavražděným v Českém Malíně, který se nachází ve městě.

Po vernisáži v Žatci je na řadě Krnov a Tachov

Dne 26. května v Galerii Sladovna v Žatci se podařilo zahájit výstavu „Návraty volyňských Čechů“ s přednáškou Dagmar Martinkové. Vernisáž jsme absolvovali v rouškách, ale na to už jsme zvyklí, a tak nám to ani moc nevadilo. Výstava byla nainstalována již v březnu a těsně před zahájením byl vyhlášen nouzový stav. Účast byla hojná a kdo to nestihl, tak má možnost si výstavu prohlédnout do 7. června. Expozice poputuje ze Žatce do Krnova a v září by měla být v Tachově.

Na podzim se pak do regionu vrátí a to konkrétně do Postoloprta a následně do Loun. Informace o výstavě budou zveřejněny ve Zpravodaji a na webových stránkách SČVP. Doufáme, že epidemiologická situace bude příznivá a tak se můžeme těšit na pokračování putovní výstavy.

O. Nepivodová

Pamětní deska ve Strojeticích opět na svém místě

V souvislosti s průběhem oslav konce druhé světové války patří poděkování Městskému úřadu za to, že se podařilo najít nové důstojné místo k umístění Pamětní desky k 20. výročí osvobození ve Strojeticích. Byla přemístěna z budovy bývalé školy, která je dnes soukromým objektem bez možnosti přístupu veřejnosti, na památník Obětem 1. a 2. světové války ve středu obce. A právě při letošním jubilejním výročí osvobození zde mohla být položena kytice na počest padlým hrdinům. M. Čonková

Noví správci Facebooku

O facebookovou skupinu "Volyňští Češi, prarodiče, rodiče, děti, vnuci a pravnucci přihlašte se" se nově starají čtyři noví pomocníci. Kromě stávající J. Fojtů je jím nový správce Standa Sabol a přibyli i moderátoři Miroslav Hofman, Marcela Kordulíková a Edita Langpaulová. Ti všichni mají za úkol hlídat směřování této veřejné skupiny a aktualizovat obsah.

Vychází 2. vydání historické mapy

V současné době vychází 2. doplněné vydání historické mapy volyňské oblasti. Toto doplněné vydání bude v prodeji od 15. 6. 2020 za cenu 129 Kč + poštovné. Výtěžek z prodeje bude celý určen na provoz a rozvoj databáze www.volynaci.cz. Objednávat tento unikát můžete písemně na e-mailové adrese: ekonom.scvp@seznam.cz.

Text: P. Franek

Dvakrát z regionů

Redakce Zpravodaje pravidelně zpovídá představitele jednotlivých regionů. Ptáme se na tři otázky:

1. Řekněte pár slov o sobě - jakou máte profesi, koníčky a kdy jste se začali zajímat o volyňské Čechy?
2. Odkdy jste ve vedení regionů a s jakým předsevzetím jste do něj vstoupili?
3. Na co jste nejvíce hrdí v práci pro spolek a jaké máte s regionem plány do budoucna?

1. Profesí jsem učitelka v mateřské škole, ale již dvanáctým rokem mám malý obchod se zdravou výživou, který bohužel budu zavírat. Velkým nákupním domům zkrátka nelze donekonečna konkurovat. Mým koníčkem je zdravé vaření a jakýkoliv pohyb venku. Přírodu miluju! Nejvíc se věnuji svojí rodině, protože si myslím, že ta je základ všeho. A jak jsem se dostala k Volyňákům? Můj tatínek se tam narodil a pochází odtamtud můj milovaný dědeček, který však o tamějším životě nikdy nemluvil. Proč se vrátili, jaké to tam bylo - to jsme se neptali. Tatínek pak začal chodit do Tachova na srazy a když umřela moje maminka, zůstal na to sám. A protože mu bylo 80 let, nechtěla jsem ho v tom nechat samotného. Viděla jsem, jak je to pro něj důležité. A tak jsem začala ho doprovázet

2. Dopadlo to tak, že původní předseda pan Ledvina už to vzhledem ke svému věku nechtěl dělat a moc mě prosil, abych ho vystřídala. Spolek tedy vedu od července loňského roku. Dá se říct, že jsem to vlastně vzala kvůli svému tatínkovi a taky kvůli těm ostatním lidičkám, kteří se chtějí scházet, ale už vlastně nemá kdo srazy pořádat.

3. A na co jsem hrdá? Na nás všechny, co se tam scházíme, posedíme, popovídáme a tak nějak cítíme, že k sobě patříme. Mojí ambicí je, aby nám to vydrželo ještě nějaký čas. To, že jsem byla v rodné vesničce mého tatínka na Volyni se svými dvěma sestrami, tatínkem a úžasnou partou lidí pod vedením Kamila Sedláka, to je taky díky spolku. Musím říct, že to byl a je tak silný zážitek, že i teď při psaní těchto řádků mám husí kůži.

1. Narodil jsem se v roce 1953 do rodiny „kulaků“. Otec s matkou soukromě hospodařili na malém statku v Raspenavě, ale ustavičné přesvědčování ke vstupu do JZD přimělo mého otce přestěhovat se s rodinou do domku lesní správy, kde přijal práci lesního dělníka. Rodiče nám svým příkladem předali lásku k přírodě a vzbudili u nás také zájem o historii. Často jsme s bratrem slýchávali vyprávění o životě v Novosilkách, kam v roce 1870-1 odešli naši předkové z maminciny strany, Kozákové z Železné u Jičína. Zajímaly mě příběhy ze života na volyňském statku i dobrodružná vyprávění mého dědečka Aloise Kozáka, který s armádou L. Svobody přežil boje na Dukle. Vyučil jsem se elektromechanikem a od roku 1979 pracuji ve školství jako mistr odborného výcviku, později jako učitel v základní škole v Raspenavě. Ve škole jsem vedl několik let řezbářský a nyní, s několika kolegy, keramický kroužek. Mezi mé koníčky patří řezbařina - sochání motorovou pilou a také účast na řezbářských sympóziích.

2. Zájem o historii volyňských Čechů mne přivedl v roce 1992 ke vstupu do SČVP. Vstoupil jsem na pozvání své tety Růženy Pospíchalové, která se svým přítelem aktivně působila ve výboru. Právě ona patří i dnes mezi vzácné duše, které si mnohé pamatují a dokáží o tom poutavě vyprávět. V roce 2008 jsem byl zvolen předsedou regionu Frýdlantsko. Přijal jsem tuto funkci po Františkovi Tylichtrovi a snažím se důvěru svých členů ve mně nezklamat.

3. Kromě setkávání spojené s oslavami různých svátků a výročí, která jsou většinou obohacena o vystoupení žáků naší ZŠ, se snažím šířit odkaz našich předků i mezi mládež. Nezapomenutelnou událostí pro žáky naší školy bylo setkání s pamětníci – zdravotnicí Svobodovou armády Irenou Malinskou. Zorganizoval jsem instalaci putovní výstavy „Návraty Volyňských Čechů“, pravidelně zprostředkovávám zprávy z celostátního výboru, seznamuji je s nově vydávanými knihami a možnostmi účastnit se zájezdů. Sám jsem zorganizoval pro členy našeho sdružení několik výletů. Oživení do našeho spolkového života přineslo spoluorganizování letních táborů. Rozšiřování členské základny po smutečných rozloučeních s mnoha jejími členy je dost obtížné. Proto mám obzvláště velkou radost ze vstupu několika mladých členů i rodin mých dvou synů a mladé rodiny volyňské Češky Svitlany Gavriljuk pocházející z Dubna, která se nedávno přistěhovala a která je dnes mojí kolegyní učitelkou.

**Drahoslava
Jandíková
Domažlice**

e-mail:
prodejna@bioteta.cz
Tel.: 723 761 348

**Miloš Šimek
Frýdlant**

e-mail:
simek@skolaraspenava.net
Tel.: 776 797 162

Reportáž: Bajkalská anabáze

Rekonstrukce Ledového sibiřského pochodu

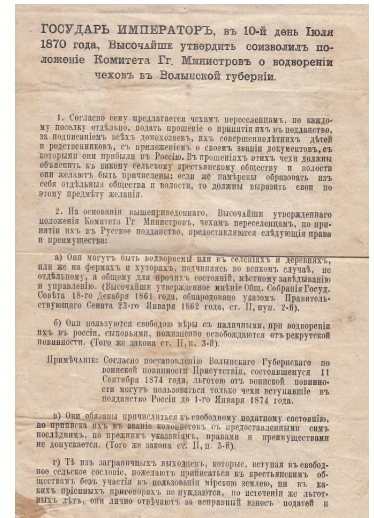
Společně s bývalým jednatelem SČVP ing. Jaroslavem Lachmanem - zúčastnil jsem se 4. - 9. března 2020 zájezdu pořádaném ČSOL Jednota Horácko, vedeným organizátory PhDr. Radimem Chrástem, Ph.D., Ing. Romanem Klimešem, MBA, Mgr.et.Mgr. Gabrielou Havlůjovou ze Spolku pro zachování odkazu českého odboje a místopředsedou poslanecké sněmovny Tomášem Hanzalem. Cílem naší cesty byla rekonstrukce Ledového sibiřského pochodu z roku 1920, kdy bílá sibiřská armáda ustupovala před rudoarmějskými oddíly na východ a byla nucena pěšky překonat zamrzlé jezero Bajkal. Ráno 4. 3. 2020 odlétáme vládním speciálem z Prahy přes Polsko a Bělorusko směrem do Krasnojarska. Zde navštívujeme na místním hřbitově jeden ze dvou dochovaných původních pomníků padlým legionářům. V pozdním odpoledni máme prohlídku města a v noci nastupujeme do vlaku a jedeme po trase Transsibiřské magistrály do Tajsetu. Ráno po příjezdu navštívujeme pomník Ivana Andrejeviče Biče, zvaného Bič-Tajožny (tajemný). Byl to hlavní organizátor partyzánského hnutí v tajšetské oblasti, který bojoval proti českým legionářům a Rumunům. V srpnu 1919 ho rumunská hlídka zajala. Byl vězněn Kolčakovci a po odmítnutí spolupráce byl pověšen. Pokračujeme autobusy na lesní hřbitov Toporok, nacházející se 60 kilometrů od města uprostřed tajgy, vedle bývalého gulagu Ozerlag. Zde se konalo slavnostní odhalení pomníku gen. Vojcechovského. V blízkosti tohoto pomníku vidíme kolem dokola ohořelý les způsobený častými požáry v Tajze. Gen. Vojcechovský převedl naše legionáře přes zamrzlý Bajkal. V roce 1921 se stal příslušníkem československé armády a 12. 5. 1945 byl v Praze zatčen a odveden sovětskou tajnou policií SMĚŘŠ. Prošel několika gulagy a skončil jako saniták ústřední vojenské nemocnice gulagu Ozerlag, kde 7. 4. 1951 ve věku 67 let zemřel. Nočním vlakem přejíždíme z Tajsetu do Irkutsku, kam dorážíme v poledne. Čeká tam na mě Jelena Matejko, snacha Antoníny Matějkové, členky našeho chomutovského sdružení. Předávám jí dárky a dále rusky psaný otevřený dopis od Miloslava Šťastného, který se narodil na Volyni v české vesnici Hrušvice. Jeho děda František Teodor Šťastný měl bratra Jana Ivana Šťastného, který se se svojí rodinou kolem roku 1930 vystěhoval daleko na východ do vesnice Miltuš, pošta Bělsk, okres Tomsk a kraje Barnaul. Do druhé světové války si oba bratři dopisovali. Po válce celá rodina Šťastných z Hrušvice reemigrovala do Čech, čímž

došlo k přerušení dopisování. Při sestavování rodokmenu rodu Šťastných bych rád touto cestou kontakt obnovil. Jdeme se podívat na pamětní desku admirála Alexandra Vasiljeviče Kolčaka, umístěnou v nádražní budově v místě, kde byl 15. ledna 1920 česko-francouzskými jednotkami zajat, vydán rudým a popraven. Poté odjždíme do místního parku, kde stojí pomník s vlastní sochou revolucionáře E. K. Špačka, postavený v roce 1967. E. K. Špaček bojoval proti legionářům ve stanici Misová (dnešní Babuškin). Byl zde raněn a po vyléčení se do stanice Misová vrátil zpět, aby se zde podílel na sabotážích. Pravděpodobně po udání bolševickým důstojníkem byl paradoxně vydán čs. legionářům a oběšen. Jedeme do parku, nacházejícího se před Znamenským klášteřem na soutoku řek Ušakovky a Angary, k památníku a soše v nadživotní velikosti admirála Kolčaka. Cestou zpět se zastavujeme u pamětní desky Jaroslava Haška, podle kterého je zde pojmenovaná ulice. Spěcháme do hotelu Irkutsk, ve kterém se od 17 hodin koná tisková konference, již se zúčastňujeme společně s kozáky. Celá akce vyvolala vlnu kritiky ze strany místních levicových aktivistů, kteří protestovali proti přítomnosti českých návštěvníků s transparentem "Vypadni odsud, český okupant" s vyobrazením

pokoujícího Švejka s pivem. Aktivisté nám sdělili, že se máme jít k Bajkalu rekreovat, nikoliv účastnit se pochodu na uctění památky „ledového pochodu“. Někteří z nich si myslí, že čs. legionáři byli bandité a vrazi. Po tiskové konferenci odjíždíme do vesnice Bolšoje Goluostnoje u Bajkalu. Po večeři, instruktáži a kulturní vložce, v jejímž rámci nám majitelka restaurace zpívala burjatské písně, je v nabídce i pivo – jak německé, tak i český Kozel. Ráno vyrážíme na pochod - kvůli organizačním změnám namísto 5 hodin o hodinu později. Jdou pouze ti, kteří se cítí na celý 50ti kilometrový pochod, protože návrat z trasy možný není. Je nás 41 a jsme rozděleni do tří skupin, táhnoucích boby s lihovým vaříčem a konvičkou. Ostatní jdou na krátký hodinový pochod a dále pak se zavazadly objíždí jezero v délce asi 400 km. Navlékáme „nesmeky“ a vyrážíme za tmy s čelovými svítilny („čelovkami“), nezbytnou stravou a litrem čaje. Teplota se pohybuje kolem minus 15 stupňů a prvních 5 km sněží a fouká vítr. Do půlky jezera jdeme v „nesmekách“ po ledě, občas pokrytému jazyky slabě nafoukaného sněhu. Absolvujeme pauzu, která se protáhne na 1,5 hodinu. Je slunečno a proto si sundávám bundu a rozepínám mikinu. Problém je s vařením čaje pro tolik lidí. Dostávám půl litru čaje, sundáváme „nesmeky“ a vyrážíme na druhou půlku trasy po nafoukaném sypkém sněhu. Brzy nám dochází čaj a poslední 4 km už nám docházejí i síly - jsme dehydratovaní, sluníčko zapadlo a mrzne. Nasazujeme „čelovky“. Zjistil jsem, že mi omrzly konce prstů levé ruky, natahuji si proto ještě druhý pár rukavic. Nakonec ale s vypětím všech sil dorážíme ve 20:45 hod do Babuškina, kde nás čeká autobus, který nás odváží do 40 km vzdáleného rekreačního střediska železničářů Turbazy Kultušneje. Po rychlém ubytování nám měří teplotu a jdeme na večeři. Druhý den se vracíme do Babuškina na snídani a od restaurace jdeme v čele s kozáky do místního kulturního domu Sněžná, kde nám jsou předány diplomy za účast na Bajkalském ledovém přechodu 2020. Dále navštěvujeme místní muzeum zasvěcené Ivanu Vasiljeviču Babuškinovi a stavbu transsibiřské magistrály okolo jezera Bajkal. Večer odjíždíme vlakem do Ulan-Ude a ubytováváme se v hotelu Odon. Druhý den máme celý den volno a tak si po snídani objednáme taxi. Jedeme asi 30 km do hlavního budhistického centra v Rusku – Ivolginskijského dacanu. Cestou zpátky nás taxikář veze na vyhlídku, odkud vidíme až k mongolským hranicím. Při příjezdu do města se hned za řekou Selenga nachází socha Matky Burjatů a dále pokračujeme do Etnografického muzea národů Zabajkalí. Je zavřené a tak si alespoň v místní restauraci dáváme k obědu národní jídla. Po obědě nás taxikář vysazuje na začátku pěší zóny ulici V. I. Lenina s tím, že na nás bude čekat na jejím druhém konci. Na začátku po pravé straně stojí Gostinyj dvor postavený ve stylu klasicizmu, míjíme Carská vrata, za nimiž se vlevo nachází Burjatské národní divadlo opery a baletu. Napravo od divadla se rozprostírá náměstí Sovětů s největší bustou na světě - hlavou Lenina, vysokou 13,5 metru a vážící 12 tun. Taxikář nás odváží do hotelu pro zavazadla a odjíždíme na letiště, kde máme sraz v 16 hodin. Po důkladné pasové kontrole v 19 hodin odlétáme do Prahy s mezipřistáním v Novosibirsku, kde tankujeme. Po osmi a půl hodinách letu úspěšně přistáváme v Praze na vojenském letišti Kbely.

Text a foto: J. Báča

Z historie ...

150. výročí přiznání práv a přijetí ruského občanství

Letos uplynulo 150 let od přiznání práv Čechům a oficiálního přijetí ruského občanství. Dne 10. července 1870 bylo carem Alexander II. podepsáno usnesení nazvané „O usazování Čechů na Volyni“. Čechům byla přiznána práva, která už požívali jiní cizinci od roku 1861. Čechům bylo dovoleno bez nijakých dalších čekacích a prověřovacích lhůt přijímat ruské občanství (poddanství). Získali právo stát se členem dosavadní volosti (obvod několika vesnic) nebo vytvořit svoji vlastní. Češi také disponovali náboženskou svobodou s právem zřídit si vlastní církevní organizaci. Muži se svými syny byli osvobozeni od vojenské povinnosti (vztahovalo se to však na Čechy, kteří přijali ruské občanství od roku 1874). A dále na dobu pěti let byli osvobozeni od placení daní státu. Na základě těchto privilegií dne 24. září 1870 v Dubně přísahal asi tisíc zástupců českých rodin ze čtrnácti osad caru Alexandrovi II. a jeho synu Alexandru Alexandrovičovi.

Text a foto: D. Martinková

Příspěvky na tisk

Region LITOMĚŘICE

Stanislava Grindlerová - 200 Kč, p. Furmanová - 300 Kč, Vladimír Hořenín - 250 Kč, Miluše Kovačiková - 100 Kč

Region KARLOVY VARY

Larisa Zábranská - 300 Kč

Region CHEB

Emilie Zajacová 50 Kč, Pancířovi 1050 Kč, region Cheb 1150 Kč.

Region PRAHA Ondřej Boček - 300 Kč

Region PODOŘANY

Miloš Sůva - 200 Kč, Miroslav Šturma - 250 Kč, Rostislav Pelant - 250 Kč, Olga Dolejšová - 250 Kč, Jiřina Hevierová - 100 Kč, Josef Kříž - 250 Kč, Emilie Marková - 300 Kč, Antonín Holubička - 250 Kč,

Region FRÝDLANT 900 Kč

Region ŽATEC Mařák Miroslav - 300 Kč

Region MORAVSKOSLEZSKÝ

Vladimír Kočina - 200 Kč, Jiří Miech - 100 Kč, Miroslava Volková - 200 Kč, Marie Vymětalíková - 250 Kč, Naďa Matušková - 250 Kč, Marie Galioná - 250 Kč, Marie Kudlová - 250 Kč, Milena Plandorová - 250 Kč, Anna Kutálková - 250 Kč, Vlasta Černá - 50 Kč, Jarmila Burešová - 500 Kč Kč

Kostnická jednota a repatriace českých sirotků

Toulky dějinami krajanství

V článku o začátcích emigrace a reemigrace v českých zemích (viz Zpravodaj č. 6 a 7/2019) jsem popsal činnost Kostnické jednoty v organizaci návratu krajanů do staré vlasti. Kostnická jednota je spolek evangelických křesťanů, kteří se hlásí k odkazu české reformace, M. Jana Husa a J. A. Komenského. Jedná se o první ekumenickou organizaci u nás. Vznikla v září 1903 a funguje dodnes. Současný oficiální název zní Kostnická jednota - Sdružení evangelických křesťanů, z. s. Udržovala kontakty s českými krajany a v míru svých možností napomáhala v těžké časy. Ve zmíněném článku jsem naznačil o bezprecedentní akci dobrosrdečnosti tohoto evangelického spolku – repatriaci 78 sirotků z českých osad na Ukrajině, Jižním Rusku a na Sibiři v hladová léta 1921-1923. Nelze bez hlubokého dojmu a úcty k organizátorům repatriace číst archivní dokumenty. Hlavním organizátorem akce a starostlivým tatínkem těchto dětí byl olomoucký farář František Prudký. O podmínkách života krajanů v Rusku byl dobře seznámen. Ještě v letech 1908 – 1910 z popudu Kostnické jednoty uskutečnil 3 cesty do Ruska, kde existovaly 2 proudy reformovaných evangelíků: „Jedni ve staré vlasti nikdy nebyli a žijí z upomínek otců – to jsou potomci exulantů; jejich střed jest Zelov. Druzi vyšli z vlasti naší před 30 a 40 léty, hledajíce v Rusku příznivější podmínky existenční, ti usedlí jsou dnes hlavně na Volyňsku“ (F. Prudký, Druhá cesta na Rus. Praha, 1909, s. 6). Cesta za sirotky do bolševického Ruska nebyla jednoduchá. Nejdříve bylo zapotřebí uskutečnit výběr dětí, které pojedou do Československa. Pan farář F. Prudký vzpomíná: „Dvě věci měli jsme na mysli při zapisování dětí do Československa. Především šlo nám o děti osiřelé, jejichž rodiče zemřeli hladem, a pak o děti nadanější, které by se mohly v našich školách vzdělávat a po svém návratu do Ruska bytí k prospěchu našim krajanům i lidu ruskému. Práci této jsme se věnovali bez prodlení, neboť čas náš byl krátký a úloha veliká“. (Besídka o českých dětech z Ruska. Praha, Kostnická jednota, 1924, s. 2). První českou osadou, v níž probíhalo zapisování sirotků pro repatriaci, byla Alexandrovka u Oděsy. Prvními byli zapsaní sirotci, jejichž rodiče zemřeli hladem při útěku z obce Čechova u Samary, pak byli na řadě alexandrovští polosirotky, mezi nimi i tříletá Bětuška. Pak farář F. Prudký spolu s učitelem Martínkem směřovali do nejchudší české osady na Sibiře – Nové Svobody, kde české kolonisty žili v zemljankách do třetiny zakopaných v zemi. I zde byli sirotci. Dále delegáty Kostnické jednoty jeli pro sirotky českých osad na jih na krajiny (Lubaševka, Bohemka, Sirotinka, Čechohrad, Melitopol) a Krym. V Čechohradě některé zdejší děti "byly v zuboženém stavu,

S odkazem na povídku Kolja, která vyšla v minulém čísle, uvádíme fakta o záchraně českých sirotků v Rusku.

neboť v čase hladu jedly jen jednou denně. Mnohé neuměly ani číst ani psát, ač byly 14 let staré“ (Besídka o českých dětech z Ruska. Praha, Kostnická jednota, 1924, s. 4). Podobná situace byla i v Melitopole. Na Krymu na faráře F. Prudkého čekala víc než stovka dětí, většina sirotků, které rády by jely do Československa. „Žel, že jsme jich nemohli vzít, poněvadž Krym podléhá přímo Moskvě. Ale jsme docela prázdní z Krymu neodjeli“, podařilo se odvézt do staré vlasti dvě opuštěné děvčátka Perpetuu a Annu, také sirotku Zezulu a jiného chlapce na vzdělání (Tamtéž, s. 4). K repatriaci vybraných 78 dětí byly shromážděny v Alexandrovce. „Na dvoře br. Andrše se sjelo asi třicet povozů, na něž byla naložena zavazadla. Navrch pak nasedli děti i dospělí. Byli jsme všichni jak si vzrušení a nebylo divu, vždyť jsme se chystali na cestu do vlasti otců a opouštěli milé přátele,“ popisuje F. Prudký. (Tamtéž, s. 4) Povozy z Alexandrovky v úplné tmě dorazily na vlakové nádraží města Birczula (dnes Podolsk, Oděské oblasti), kde pro sirotky byly připraveny dvě teplušky (nákladní vozy), v nichž výprava přes Šepetovku dojela do Zdolbunova a pak do karantény v Dorohusku (Polsko), kde byl připraven zvláštní sanitární vlak s velitelem, kuchyní a lékařskou, který sirotky dopravil do Čech. O této výpravě věděli krajané v Šepetovce a Zdolbunově, oni dovezli dětem zásoby chleba, uzenin, cukroví, mléka a housek. O sirotcích z tohoto vlaku se rovněž staraly české konzuláty ve Lvově a Varšavě. Dne 3. května 1923 vlak překročil statní hranici Československa a dorazil do Bohumína, kde byly děti převzaty do laskavé péče a lékařského ošetření. Konečně se splnilo

dětské přání – být ve staré vlasti. Na děti krajanů už čekali hostitele a pěstouni. V Čechách bylo umístěno 45 dětí, na Moravě 33, z tohoto počtu v rodinách se pečovalo o 69 dětech, ve veřejných ústavech jen 9. Jenom na Královéhradecku a Pardubicku se v hostitelských rodinách starali o 12 hochů a dívenek.

V dopise k pěstounům farář R. Šedý psal: „Ještě mi tane na mysli onen krásný den, kdy jste milí přátelé přebírali do své péče naše milé děti z Ruska. A od té doby jste se věrně starali o jejich blaho, vzdělání a nesli jste náklad na jejich ošacení a výživu. Přejeli jste tak úkol rodičů, úkol krásný, ale často i obtížný. Já nevím, jestli všechny děti se ukázaly vděčnými, ale my, kteří spolu s Vámi o dítky pečujeme, zachováme vás vždy ve vděčné vzpomínce, a ten, který chce odplatit číší vody studené, on oplátí časem svým i Vám. Práce Vaše na těchto dítkách daremná nebude.“ (Besídka o českých dětech z Ruska II., Kostnická jednota, 1926, s. 22)

Pro zabezpečení lékařského ošetření, ošacení, organizaci besídek, vzdělávání, kulturního života a podobně Kostnická jednota vyhlásila sbírku. Za období od 10. 12. 1924 do 31. 03. 1926 bylo získáno téměř 55 tisíc korun. Největší částky věnovaly sirotkům Meziministerský výbor pro podporu hladovějících v Rusku, Fond Kostnické jednoty, Synodní výbor Českobratrské církve a přispěl i prezident Tomáš Garrigue Masaryk.

Po třech letech pobytu sirotků v Čechách rozeslalo ústředí Kostnické jednoty dotazníky o dětech hostitelům za účelem zjištění přesných dat o aktuálním stavu a přišlo k závěru, že „všude věnuje se dítkám velká pozornost a mnoho laskavosti. Nelze taktéž neuznat píle a přičinlivosti na straně dětí“ (Tamtéž, s. 4). Nejobjektivnějším důkazem starostlivosti o děti jsou dopisy krajanů. Tak kupříkladu, v dopise z Bohemky čteme: „Naše dítky píše krásné dopisy (z Čech) a bohatě jsou opatřeny, kdežto u nás s dítkami je to velice smutné.“ Už zmíněny v tomto článku Antonín Zezula, (jehož pěstounem byl A. Šulš z Vacanovic u Olomouce), informoval faráře R. Šedého: „Dostal jsem z domova dopis. Mají se dobře. Došel jim z republiky československé šicí stroj a odstředivka. Učím se jak mohu. Známký mám lepší, než jsem měl dříve. Ve škole jsem poznal mnoho věcí dobrých, které mně přivedly k lepšímu ...“ (Tamže s.2) Členka Národní Rady československé Renata Tyršová (Fürnerová), manželka Miroslava Tyrše – zakladatele Sokola, v děkovacím dopise Kostnické jednotě uvedla: „Pro děti, které jste z Ruska přivezli a v rodinách umístili, je Váš šlechetný počín šťastným. Zachránili jste je nejen před hmotnou zkázkou, který zlý příklad zachvacuje již i naše krajany, zejména naši tamní mládež. Další Vaší práci přeje upřímně všeho zdaru R. Tyršová. (Tamtéž s. 3) Bohužel se mi nepodařilo dohledat materiály o dalším osudu sirotek a jejich hostitelů, bylo by zajímavé zjistit, kolik dětí se vrátilo zpět do Ruska a kolik zůstalo v Čechách, jak vyrůstaly, čeho ve svém životě dosáhly. Není pohybnosti v tom, že akce záchrany hladovějících dětí byla projevem milosrdenství, jaké lidem dobré vůle patří. V tom jsme se mohli přesvědčit i v době, spojené s následky havárie na Černobylské atomové elektrárně, kdy Československá kulturně-osvětová společnost J. A. Komenského na Ukrajině ve spolupráci se státními a nestátními organizacemi organizovala v letech 1990-91 ozdravný pobyt v ČSSR dětí z Černobylem postižených českých vesnic Malá Zuboščina a Malinovka a to bez rozlišování toho, zda jde o děti z českých nebo ukrajinských rodin.

Text: doc. Boris Iljuk, CSc, Foto: Besídka o českých dětech z Ruska. Praha, Kostnická jednota

Region TACHOV

V červenci oslaví 84 let paní **Alžběta Michlová** z Olšanky, nyní z Tachova. Jubilantce přejeme do dalších let pevné zdraví, štěstí a rodinou pohodu.

Region UNIČOV

V červenci oslaví 85 let **Viktor Ráža** z Ulbárova, nyní Olomouc a 80 let **Josef Jonáš z Ulbárova**, nyní Uničov. Přejeme pevné zdraví do dalších let.

Region TEPLICE

V měsíci červnu oslaví 87. narozeniny **Antonie Janečková**, rozená Škrancová, rodačka z Novostavců, nyní v Bystřanech u Teplic. V červenci pak oslaví 82. narozeniny **Emilie Reichlová**, rozená Vaníková, rodačka z Bojarky, nyní bytem v Teplicích. Oběma jubilantkám ze srdce přejeme pevné zdraví, osobního štěstí a hodně elánu do dalších let.

Gratulujeme!

Region PRAHA

V červnu oslaví 80 let **Rostislav Kaufman** z Malované, nyní Náchod, 55 let **Jiřina Pokorná** z Ostravy, nyní Zdice. V červenci oslaví 70 let **Helena Bílková** z České Kamenice, nyní Praha, 86 let **Anna Karmazínová** z Kyjeva, nyní Praha 8, 4 let **Zita Holousová** z Lucka, nyní Česká Lípa, 83 let **Vladimír Jeníček** z Novokrajeva, nyní Chlum u Blovic, 83 let **Oldřich Šafařík** z Košic, nyní Kamýk nad Vltavou. A dodatečně zveřejňujeme, že v prosinci 2019 oslavila 86 roků **Marie Tůmová** z Mlynova, nyní Praha. Jubilantům přejeme do dalších let životní pohodu a pevné zdraví.

Region OLOMOUC

V červenci oslaví 70 let pan **Josef Novák** z Nemilan u Olomouce. Našemu členu do příštích let přejeme hodně zdraví a osobní pohodu.

Region DOMAŽLICE

V červnu oslaví 92 let paní **Božena Pěnkavová** z Miluše, nyní Vysoká Libyně, 83 let paní **Ludmila Burdová** z Kopče, nyní Velký Malahov, 80 let Ing. **Slavomír Lokvenc** z Ivaniče, nyní Polžice. Všem přejeme hodně štěstí, zdraví a spokojenosti do dalších let.

Region BROUMOV

V červnu oslaví 83. narozeniny **Václav Minařík** rodák z Českého Malína, nyní Broumov. Přejeme hlavně hodně zdraví a osobní pohodu.

Region CHEB

V květnu oslavila 83 let **Věra Ketnerová** z Hlinska, nyní bytem AŠ a v červnu slaví 75 let **Božena Kaprová**, rozená Vašinová z Rohožna, nyní bytem Chodov u Karlových Varů. Jubilantům přejeme hodně zdraví a osobní pohodu do dalších let.

Region MOHELNICE

V červnu oslaví **Antonie Pešová** z Hrušvice, bytem Mohelnice 89 let, **ing. Olga Došelová** z Chomoutu,

bytem Lázně Bohdaneč 82 roků a **Zdislav Košťál** z Lipiny, bytem Horní Krčmy 81 roků. Všem srdečně gratulujeme.

Region ŽATEC

V červnu oslaví 89 let **Věra Balahurová** z Rovna, nyní Žatec, 94 let **Jaroslava Borovská** z Volkova, nyní Cheb-Podhrad, 84 let **Božena Dobešová** z Újezdců, nyní Chomutov, 93 let **Jiřina Růtová** z Bociánovky, nyní Žatec, 85 let **Marie Šimková** ze Závidova, nyní Měcholupy, 88 let **Vladislav Šulitka** z Jadvipole, nyní Velichov. V červenci 70. narozeniny slaví **Alena Berková** ze Strojetic, 90 let **Emil Kopp** z Jezírka, nyní Žatec, 80 let **Bohumil Martinek** z Kvasilova, nyní Loket, 90 let **Kamila Ondrová** z Novokrajeva, nyní Žatec, 87 let **Libuše Šplíchalová** z Kupičova, nyní Louny, 80 let **Ludmila Štěchová** z Újezdců, nyní Žatec, 80 let **Věra Turšnerová** z Kvasilova, nyní Líčkov, 84 let **Věra Vojarová** z Ledochovky, nyní Postoloprty, 82 let **Libuše Vraná** z Čes. Volkova, nyní Lipno. Do dalších let přejeme hodně zdraví a štěstí.

Region ŠUMPERK

V měsíci červnu oslaví 89 let **Emilie Hradílková** ze Šumperka, 62 let **Jarmila Chytilová** z Vikýřovic, 61 let **Jevgenia Popčuková** z Libiny, 83 let **Mstislav Pospíšil** ze Šumperka, 68 let **Irena Sedláčková** z Bludova, 80 let **Emilie Suralová** ze Šumperka, 76 let paní **Jiřina Žáková** z Velkých Losin. V červenci oslaví 82 let **Anna Foglová** ze Šumperka, 64 let **Miroslav Jon** z Vikýřovic, 75 let **Věra Jonová** z Nového Malína, 63 let **Josef Pospíšil** z Nového Malína, 64 let **Stanislav Procházka** z Libiny, 88 let **Lydie Purová** ze Šumperka, 80 let paní **Vlasta Tomášková** ze Zábřeha, 82 let **Jiří Zahradník** z Libiny.

Region PODOBOŘANY

V červnu a červenci slaví životní jubileum: 75 let **Olga Dolejšová** z Podbořan, 91 let **Jiřina Hovorková** z Podcurovky, nyní Velká Černoc, a 81 let **Jaroslav Šulc**

z Kupičova, nyní Podbořany. Všem oslavencům, i těm, kteří se nevešli na tento seznam, přejeme vše nejlepší, pevné zdraví a dobrou náladu do dalších let.

Region CHOMUTOV

V červnu oslaví 85 let paní **Helena Jančarová** z Boromel, bytem Jirkov, 87 let paní **Stanislava Lebedová** ze Sofievky, nyní Chomutov. V červenci oslaví 88 let paní **Helena Paparegová** z Novin Českých nyní Kadaň, 91 let paní **Emílie Pelcová** z Verby, nyní Klášterec, 82 let paní **Emílie Stieberová** z Bojarky, nyní Blov u Kadaně. Srdečně gratulujeme a přejeme hodně zdraví štěstí a spokojenosti.

Region MORAVSKOSLEZSKÝ

V červnu slaví své životní jubileum **Božena Žarloková**, nar. Martinovka, bytem Krnov – 75 let; 80 let slaví **Slavěna Procházková-Krušinová**, nar. Dembrovka, bytem Krnov, 81 let **Drahomíra Zajíčková**, nar. Mstětín, bytem Havířov, 86 let **Jaroslava Suchomelová - Jurčáková**, nar. Vsetín, bytem Nový Jičín., 86 let **Vladislav Mareš**, nar. Mstětín, bytem Studénka, 87 let **Jiřina Kimlová – Špačková**, nar. Krupá - Hranice, bytem Studénka, 94 let **Anna Vendolská**, nar. Dembrovka, bytem Slezské Rudoltice. V červenci slaví 70 let **Mgr. Josef Kimpl**, nar. Vítkov, bytem Háj ve Slezsku, 83 let **Marie Galiová**, nar. Moldava, bytem Studénka, 85 let **Miroslav Kabát**, nar. Mstětín, bytem Šenov u Nového Jičína. Všem jubilantům přejeme jen dny plné zdraví, vitality, pohody, radosti, spokojenosti a také štěstí do budoucích let.

Region LITOMĚŘICE

V červenci slaví 75 let **Jevgenia Timošejevová** z Gorbatova, bytem Litoměřice, 83 let **Vlastimil Šebesta** z Ládovky, bytem Děčín, Všem oslavencům blahopřejeme a přejeme hodně zdraví.

Region BRNO

V červnu oslavuje 91 let **VI. Odstrčil** ze Straklova, nyní Rakovník, 88 let **Marie Pechalová**, roz. Holická ze Sergejevky, nyní Brno. V červenci oslaví 90 let **Zdenka Dufková** rozená Zelená z Loděnice, 80 let **Jiří Šimonek** ze Sienkievičovy, nyní Brno. Všem jubilantům přejeme pevné zdraví a životní pohodu v dalších letech.

NAŠE ŘADY OPUSTILI

Dne 3. ledna 2020 ve věku 80 let zemřela paní **Emilie Zajícová** roz. Svěčená z Novokrajeva, naposledy bytem Žatec. Dne 10. dubna 2020 ve věku 76 let zemřela paní **Tamara Klimešová** roz. Zachová z Kvasilova, naposledy bytem Žatec. Upřímnou soustrast za region Žatec vyjadřuje Slávka Černá.

Dne 22. dubna 2020 navždy odešel ve věku nedožitých 82 let pan **Mgr. Mstislav Herblich** z Mostu. Poslední rozloučení se konalo 30. dubna v Pravoslavném kostele v Žatci a zesnulý byl pochován v Siřemi u Žatce. Upřímnou soustrast manželce Jiřině, synovi Tomášovi s manželkou Simonou, dcerami Sofií a Claudií a synovi Davidovi vyjadřuje Edita Langpaulová, Region Podbořany.

Dne 2. dubna 2020 zemřela ve věku 87 let paní **Valentina Ledecká** z Mizoče, naposledy bytem Blatno u Chomutova. Upřímnou soustrast za region Chomutov vyjadřuje J. Báča

Dne 11. prosince 2019 zemřela paní **Anna Sazečková** z Českého Ráje, posledně bytem Sulejovice. Upřímnou soustrast rodině věnuje za region Litoměřice Daniela Zelenková, jednatelka. Nedávno nás navždy opustil pan **Bohuslav Kopecký**, bytem Hladké Životice ve věku nedožitých 83 let. Upřímnou soustrast za Moravskoslezský region přeje Jana Hiršová.

Upozornění! Název konta: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, Praha č. ú.: 252001907/0300 Československá obchodní banka a.s., Poštovní spořitelna, Roztylská 1, 225 95 Praha. Dary můžete posílat na adresu ekonoma: ing. Pavel Franek, Slezská 110/24, 747 05 Opava - Malé Hoštice, tel.: 602 511 206, ekonom.scvp@seznam.cz. Prosíme, abyste neupomínali zveřejnění dárků a darů, zveřejňujeme je až po obdržení účetního dokladu. Peněžní dary neposílejte na adresu šéfredaktora. Změny v evidenci členství, adres, přihlášky nových členů, ukončení členství a dotazy zasílejte zásadně na adresu Marie Nečasová, Podhájek 68/V, 471 24 Mimoň, tel: 728 351 726, e-mail: m.necasova@seznam.cz. Děkujeme

Vydává Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel pro potřebu svých členů. Za obsahovou náplň odpovídají autoři příspěvků. Vychází jako občasník. Číslo vydání 4/2020. Šéfredaktorka: Edita Langpaulová. Příspěvky nejsou honorované, nevyžádané rukopisy se nevracejí. Příspěvky zasílejte na e-mailovou adresu: zpravodajscvp@seznam.cz. Tiskne: MH Tisk, Bubenská 43, 170 00 Praha 7 Holešovice. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod ev. č.: MK ČR E 5901. Termín pro zaslání příspěvků do č. 5/2020 je 26. 7. 2020. Stránky SČVP www.scvp.eu. Toto číslo vyšlo 7. června 2020.